

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่ทำการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โคออร์ดิเนตข้อมูลแบบปฐมภูมิจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย (National Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand) ซึ่งดำเนินการสุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ โดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท (โครงการวิจัยที่ ๕๑) พ.ศ. ๒๕๑๒ และส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตเมือง (โครงการวิจัยที่ ๕๒) พ.ศ. ๒๕๑๓

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากร เป็นโครงการสำรวจวิจัยด้วยวิธีสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง โดยกำหนดระยะเวลาการวิจัยต่อเนื่องไว้ ๖ ปี คือ ปีแรก เป็นการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างในเขตชนบท ปีที่ ๒ สัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมือง ปีที่ ๓ เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตัวเลขข้อมูลที่ไต่ระหว่างเขตชนบทและเขตเมือง ปีที่ ๔ เป็นการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างในเขตชนบท ปีที่ ๕ สัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมือง และปีที่ ๖ เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ไต่จากการสัมภาษณ์ระหว่างเขตเมืองและชนบท

โครงการวิจัยเขตชนบท

การวางแผนสอบถาม เป้าหมายในการวิจัยตามโครงการวิจัยเขตชนบท ก็เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์หาสาระข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของประชากรในประเทศไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวแปรในลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางด้านประชากรศาสตร์ สังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ได้สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ไต่ทราบเรื่องราวหรือรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ

- A. ลักษณะทางด้านประชากรของสมาชิกในครัวเรือน
- B. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

- C. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มของหัวหน้าครัวเรือนชาย
- D. ความคาดหวังและมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
- E. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพและฐานะการเงิน
- F. ประวัติในการย้ายถิ่น
- G. ภาวะการตาย
- H. การเขียนฐานะทางสังคม
- I. การตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ถามสามี)
- J. การติดต่อกับโลกภายนอก
- K. ความเชื่อต่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
- L. สภาพและลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือน
- M. ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย
- N. การตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ถามภรรยา)
- O. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์
- P. การสมรส
- Q. ประวัติการตั้งครรภ์และการให้กำเนิดบุตร
- R. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
- S. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มของภรรยาหัวหน้าครัวเรือน
- T. ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

คำถามในแบบสอบถามทั้งหมดรวมค่าตั้งสำหรับพนักงานเจเนนัม มีรวมทั้งสิ้น ๓๖๘ รายการ
จำนวน ๒๔ หน้า

การสุ่มตัวอย่าง ในการคัดเลือกบุคคลตัวอย่างที่ตกอยู่ในข่ายการเจเนนัมด้วยวิธีสัมภาษณ์
นี้ สำหรับส่วนที่เป็นการวิจัยเขตชนบท ได้แบ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างออกเป็น ๓ ชั้น คือ ระดับอำเภอ
ระดับหมู่บ้านและระดับครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศนอกเหนือไป
จากเขตเมืองซึ่งหมายถึงเขตเทศบาลทั่วประเทศ ยกเว้นประชากรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ
สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส อำเภอที่มีการปฏิบัติการของผู้อพยพราย และบางหมู่บ้านตาม
อำเภอชายแดนและเกาะแก่งนอกฝั่งที่ไม่อาจเดินทางไปถึง รวมทั้งประชากรในสถาบันบางแห่ง คือ
ค่ายทหาร โรงพยาบาล และทัณฑสถานต่าง ๆ

ขั้นแรก การคัดเลือกอำเภอตัวอย่าง ดำเนินการโดยวิธีสุ่มหาตัวอย่างอำเภอจาก ๑๕ กลุ่ม (Strata) อำเภอที่จัดแบ่งใหม่จำนวนประชากรเท่า ๆ กัน ซึ่งได้หักจำนวนอำเภอที่ยกเว้นไม่รวมไว้ในกลุ่มประชากรเป้าหมายแล้ว ได้จำนวนอำเภอตัวอย่าง ๑๕ อำเภอ

ขั้นที่สอง การคัดเลือกหมู่บ้านตัวอย่าง ดำเนินการโดยวิธีสุ่มหาตัวอย่างหมู่บ้านจากแต่ละอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้หมู่บ้านตัวอย่างอำเภอละ ๓ หมู่บ้าน รวมจำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง ๔๕ หมู่บ้าน

ขั้นที่สาม การคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ดำเนินการโดยวิธีสุ่มหาครัวเรือนตัวอย่างจากหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่างที่ได้มา หมู่บ้านละ ๓๕ ครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑,๕๔๕ ครัวเรือน

ผลจากวิธีสุ่มหาตัวอย่างดังกล่าวปรากฏว่า ส่วนที่เป็นการวิจัยเขตชนบทได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑,๕๔๕ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้านของ ๑๕ อำเภอทั่วประเทศ ตามรายชื่อดังนี้

- ๑. อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร ๓ เขตเจ้างนับ
- ๒. อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร ๓ เขตเจ้างนับ
- ๓. อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๓ เขตเจ้างนับ
- ๔. อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ๓ เขตเจ้างนับ
- ๕. อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๓ เขตเจ้างนับ
- ๖. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ๓ เขตเจ้างนับ
- ๗. อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๓ เขตเจ้างนับ
- ๘. อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ๓ เขตเจ้างนับ
- ๙. อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๐. อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๑. อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๒. อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๓. อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๔. อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ๓ เขตเจ้างนับ
- ๑๕. อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓ เขตเจ้างนับ

การสัมภาษณ์ ได้กำหนดลักษณะของครัวเรือนและบุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ให้พนักงานสำรวจยึดถือเป็นแนวปฏิบัติไว้ดังนี้ คือ

ครัวเรือน ประกอบไปด้วยบุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน และรับประทานอาหารร่วมสำหรับเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงครอบครัวของแต่ละบุคคล (ในครัวเรือนหนึ่งอาจมีหลายครอบครัวได้) บุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ ในครัวเรือนหนึ่งให้สัมภาษณ์ทั้งชายและหญิง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

- ชาย
  ๑. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรสเพียงคู่เดียว ให้สัมภาษณ์สามี
  ๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีคู่สมรสเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศหรืออายุ
  ๓. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรส ๒ คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ลำดับ คือ
    - ก. สัมภาษณ์สามีที่เป็นเจ้าบ้านที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
    - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน มากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้าบ้าน)
    - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อายุสูงสุดแต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา

หญิง ให้สัมภาษณ์ภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์และหญิงทุกคนในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เคยสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หย่า หรือแยกกันอยู่ก็ตาม

โครงการวิจัยเขตเมือง

การสำรวจแบบสอบถาม เป้าหมายในการวิจัยตามโครงการวิจัยเขตเมือง ก็เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในเขตเมืองเพื่อใช้สำหรับเปรียบเทียบกับโครง

การวิจัยเชิงพรรณนา ดังนั้น เรื่องราวหรือรายละเอียดข้อมูลส่วนใหญ่ประมาณสองในสาม จึงคงลักษณะคำถามไว้เหมือนกับคำถามในแบบสอบถามเชิงพรรณนาและตัดออกเพียงหนึ่งในสาม นอกจากนั้นก็มีการแก้ไขโดยคำที่ใส่และเพิ่มเติมคำถามใหม่เล็กน้อยเพื่อความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนในเขตเมือง สำหรับคำถามในหมวดอักษรที่เครื่องหมาย * กำกับ หมายถึง จำนวนรายการ และจำนวนหน้าของคำถามเหมือนกับแบบสอบถามชุมชน และ ** หมายถึงหมวดคำถามที่เพิ่มเข้ามาใหม่ทั้งหมด ดังนี้

- *A. ลักษณะทางานประชากรของสมาชิกในครัวเรือน
- B. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว
- C. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มของหัวหน้าครัวเรือนชาย
- D. ความคาดหวังและมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
- E. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพและฐานะการเงิน
- *F. ประวัติในการย้ายถิ่น
- *G. ภาวะการตาย
- *H. การเขียนฐานะทางสังคม
- **I. การเดินทางไปทำงานประจำวัน
- J. การติดต่อกับโลกภายนอก
- *K. ความเชื่อถือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
- L. ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย
- M. สภาพและลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือน
- N. (ตัดออกทั้งหมด)
- O. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์
- P. การสมรส
- Q. การตั้งครรภ์และการให้กำเนิดบุตร
- R. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
- S. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มของภรรยาหัวหน้าครัวเรือน
- *T. ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

คำถามในแบบสอบถามทั้งหมดรวมคำสั่งสำหรับพนักงานเจเนรัล มีรวมทั้งสิ้น ๒๖๖ รายการ
จำนวน ๕๔ หน้า

การสุ่มตัวอย่าง การเลือกครัวเรือนตัวอย่างที่ตกอยู่ในชายเจเนรัลด้วยวิธีสัมพัทธ์
สำหรับส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตเมือง ได้แบ่งวิธีการสุ่มหาตัวอย่างออกเป็น ๓ ชั้นเช่นเดียวกับเขต
ชนบท คือ ระดับเขตเทศบาล ระดับบล็อก (block) ตามวิธีจำแนกของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
และสถาบันประชากรศาสตร์ และระดับครัวเรือน โดยการสุ่มหาตัวอย่างจากเขตเทศบาลในกรุงเทพฯ-
ธนบุรี และเขตเทศบาลอื่นทั่วประเทศ ยกเว้นเขตเทศบาลในอำเภอหรือจังหวัดที่มีการปฏิบัติการของ
ผู้ออกการราย เขตเทศบาลในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งประชากรที่มีเชื้อชาติของประเภทใน
ยุโรป อเมริกาและเอเชียอื่น ๆ (สำหรับครัวเรือนจีนและอินเดียรวมไว้ในประชากรเป้าหมาย
เช่นเดียวกับครัวเรือนไทย) นอกจากนี้ไม่รวมประชากรในสถาบันและกิ่งสถาบันบางแห่ง เช่น โรง
พยาบาล สถานค้าประเวณี ทัณฑสถาน และสถานทอน ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมทั้งผู้อยู่ใน
ระหว่างการเดินทาง เช่น ในโรงแรมหรือที่พักแรมอื่น ๆ ด้วย

ขั้นแรก การคัดเลือกเขตเทศบาลตัวอย่างในเขตกรุงเทพฯ-ธนบุรีและเขตเทศบาลอื่น ๆ
ทั่วประเทศ ดำเนินการโดยวิธีสุ่มตัวอย่างจากการจัดกลุ่ม (strata) ให้กรุงเทพฯ-ธนบุรี เป็น
กลุ่มหนึ่งและเขตเทศบาลอื่นอีก ๑๑๘ แห่งทั่วประเทศเป็นอีก ๔ กลุ่มตามลักษณะการจัดแบ่งภาคของ
ประเทศไทย คือ ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ใต้ และภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ-ธนบุรี)
ได้เขตเทศบาลตัวอย่างรวม ๑๓ เขต

ขั้นที่สอง การคัดเลือกบล็อก (block) ตัวอย่างตามวิธีการจำแนกของสำนักงานสถิติ
แห่งชาติและสถาบันประชากรศาสตร์ โดยการแบ่งพื้นที่ในเขตเทศบาลตัวอย่างออกเป็นบล็อกต่าง ๆ
แล้วดำเนินการสุ่มหาตัวอย่างบล็อกเหล่านั้น ได้จำนวนบล็อกตัวอย่างรวม ๕๖ บล็อกแบ่งเป็นเขต
กรุงเทพฯ-ธนบุรี ๓๒ บล็อกและเขตเมืองทางจังหวัด (Provincial Urban) ๒๔ บล็อก

ขั้นที่สาม การคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ดำเนินการโดยสุ่มหาครัวเรือนตัวอย่างจาก
บล็อกตัวอย่างที่คัดเลือกมาจากขั้นที่สอง โดยสุ่มมาบล็อกละ มากบางน้อยบางตามขนาดความใหญ่
เล็กของแต่ละเขตเทศบาลตัวอย่างบล็อกละ ๓๕ ครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น
๒,๑๘๓ ครัวเรือน

ผลจากวิธีการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวปรากฏว่า ส่วนที่เป็นการวิจัยเขตเมือง ได้ครัวเรือน
ตัวอย่าง ๒,๑๘๓ ครัวเรือน จาก ๕๖ เขตเทศบาล ของ ๑๓ จังหวัดทั่วประเทศ ตามรายชื่อดังนี้

๑. เขตกรุงเทพ-ธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร	
บางรัก	๑ เขตเจ้านับ
สัมพันธวงศ์	๑ เขตเจ้านับ
พระนคร	๑ เขตเจ้านับ
บางเขน	๑ เขตเจ้านับ
ป้อมปราบศัตรูพ่าย	๒ เขตเจ้านับ
ปทุมวัน	๓ เขตเจ้านับ
กุสุมิ	๓ เขตเจ้านับ
พญาไท	๔ เขตเจ้านับ
พระโขนง	๕ เขตเจ้านับ
ยานนาวา	๔ เขตเจ้านับ
ธนบุรี	๓ เขตเจ้านับ
บางกอกน้อย	๒ เขตเจ้านับ
บางกอกใหญ่	๑ เขตเจ้านับ
คลองสาน	๑ เขตเจ้านับ
๒. เขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ	๒ เขตเจ้านับ
๓. เขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	๒ เขตเจ้านับ
๔. เขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี	๒ เขตเจ้านับ
๕. เขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๒ เขตเจ้านับ
๖. เขตเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒ เขตเจ้านับ
๗. เขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา	๒ เขตเจ้านับ
๘. เขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดเชียงราย	๒ เขตเจ้านับ
๙. เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	๒ เขตเจ้านับ
๑๐. เขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร	๒ เขตเจ้านับ

๑๑. เขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๒ เขตเจนัมป์
 ๑๒. เขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ๒ เขตเจนัมป์
 ๑๓. เขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๒ เขตเจนัมป์

การสัมภาษณ์ ได้กำหนดลักษณะของกรัวเรือนและบุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ไว้เช่นเดียวกับ
 กรัวเรือนและบุคคลที่กำหนดไว้ในส่วนที่เป็นการวิจัยเขตชนบท

วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ดำเนินการคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว
 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒ และ
 ๒๕๑๓ ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการสำรวจในส่วนที่เป็นเขตชนบท
 และเขตเมืองเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับการติดต่อกับโลกภายนอกของประชากรและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง
 นำเสนอในรูปตารางอัตราส่วนร้อย เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับการเปิด
 รับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรในเขตเมืองและชนบท โดยการจำแนกข้อ
 มูลและแยกพิจารณาปัจจัยแต่ละด้าน ดังนี้

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำแนกได้เป็น
 ๒ ลักษณะ คือ

(๑) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) ได้แกขอมูล
 ในเรื่องการเดินทางไปต่างถิ่นของประชากร โดยศึกษาถึงความถี่ในการเดินทางและสถานที่ที่เดิน
 ทางไป

(๒) การเปิดรับสื่อมวลชน (Exposure to Mass Media) ได้แกขอมูลในเรื่องการ
 อ่านหนังสือพิมพ์ โดยศึกษาถึงความถี่ในการอ่าน เช่น อ่านทุกวัน เกือบทุกวัน นาน ๆ อ่านครั้ง
 หรือไม่เคยอ่าน เป็นต้น

ข้อมูลการอ่านหนังสือหรือนิตยสาร (Book and Magazine) ศึกษาถึงความถี่ในการ
 อ่านว่า อ่านเป็นประจำ นาน ๆ อ่านครั้ง หรือไม่เคยอ่าน

ข้อมูลในการฟังวิทยุ ศึกษาถึงความถี่ในการฟังว่า ฟังทุกวัน ฟังบ่อยครั้งต่ออาทิตย์ นาน ๆ
 ฟังครั้ง หรือไม่เคยฟัง

ข้อมูลการดูโทรทัศน์ ศึกษาถึงความถี่ในการดูรายการว่า ดูทุกวัน ดูบ่อยครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยดูหรือไม่อาจรับภาพได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะดูจากเครื่องรับภายในบ้านหรือดูจากเครื่องรับของผู้อื่น

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่

(๑) ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ จัดทำตารางอัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนในเมืองและชนบทเพื่อตอบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยจำแนกข้อมูลตามลักษณะทางภูมิภาคของครัวเรือน เป็นเขตชนบท (rural) เขตเมืองต่างจังหวัด (provincial urban) และเขตพระนคร-ธนบุรี (Bangkok-Thonburi) แล้วแจกแจงตารางโดยการทำ Cross-Tabulation กับตัวแปร (variable) ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งได้แก่ ความถี่ในการเดินทางไปต่างถิ่น ความถี่ในการอ่านหนังสือพิมพ์ ความถี่ในการอ่านหนังสือหรือนิตยสาร ความถี่ในการฟังวิทยุ และความถี่ในการดูโทรทัศน์

(๒) ปัจจัยทางด้านประชากร จัดทำตาราง Cross - Tabulation จำแนกปัจจัยทางด้านประชากร ซึ่งได้แก่ หมวดอายุของหัวหน้าครัวเรือน ออกเป็น ๔ กลุ่ม (category) คือ หัวหน้าครัวเรือนอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี กลุ่มอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี กลุ่มอายุ ๔๕ - ๕๔ ปี และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป กับตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลักษณะเช่นที่กล่าวในข้อ (๑) ข้างต้น และจำแนกปัจจัยทางด้านประชากรอีกอย่างหนึ่ง คือ ลักษณะการย้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือนออกเป็น ๒ กลุ่ม (category) คือ กลุ่มผู้เคยย้ายถิ่นและกลุ่มผู้ไม่เคยย้ายถิ่น แล้วจัดทำตาราง Cross - Tabulation กับตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

(๓) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ จัดทำตาราง Cross - Tabulation จำแนกปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ออกเป็น ๖ กลุ่ม (category) อาชีพ คือ กลุ่มที่หนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพ ข่างเทคนิค-ฝีมือและการผลิต กลุ่มที่สอง ผู้บริหารงาน จัดการ และเสมียนพนักงาน กลุ่มที่สาม ผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการ กลุ่มที่สี่ ผู้ประกอบเกษตรกรรมและเหมืองแร่ กลุ่มที่ห้า ผู้วางงานและกำลังหางานทำ กลุ่มที่หก อื่น ๆ ซึ่งรวมกลุ่มข้าราชการ ทหาร นักเรียนนักศึกษา แม่บ้าน ผู้ดูแลงานที่ไม่ได้รับค่าจ้าง ภิภษสามเณร ฯลฯ เขาควด้วยกัน กับตัวแปร เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเช่นเดียวกัน

(๔) ปัจจัยทางด้านสังคม จัดทำตารางอัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกปัจจัย

ทางบ้านสังกัดออกเป็นการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ๔ กลุ่ม (category) ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่งผู้ที่
ไม่ได้เรียนหนังสือ กลุ่มที่สอง ผู้จบประถมศึกษา (ป. ๑ - ๗) กลุ่มที่สาม ผู้จบมัธยมศึกษา (ม. ๑ - ๕)
กลุ่มที่สี่ จบมหาวิทยาลัยขึ้นไป แล้วทำ Cross - Tabulation กับตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับ
สื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวแล้ว

(๕) ปัจจัยทางงานจิตวิทยา จัดทำการร่างอัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนก
ปัจจัยทางงานจิตวิทยาในเรื่องทัศนคติในการยอมรับการวางแผนครอบครัวของหัวหน้าครัวเรือนออก
เป็น ๓ กลุ่ม (category) ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เห็นด้วย แล้วแตกกรณี และกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วย แล้วทำ
Cross - Tabulation กับตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
เช่นเดียวกัน

จากการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางอัตราส่วนร้อย เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านต่าง ๆ กับ
ตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรในเขตเมืองและ
ชนบทโดยวิธีการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลดังกล่าวแล้วด้วยวิธีการทางสถิติศาสตร์ และเพื่อให้การ
เปรียบเทียบปัจจัยแต่ละประเภทสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือความแตกต่างระหว่างปัจจัย
นั้น ๆ กับตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรในเขต
เมืองและชนบทปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนำข้อมูลจากตารางอัตราส่วนร้อย เสนอในรูปแบบแผนภูมิ กราฟที่
และภาพประกอบตามความเหมาะสม ทั้งนี้ จะได้มีการพิจารณาประกอบว่า ความสัมพันธ์ที่พบนั้นเป็น
ความสัมพันธ์แท้จริงหรือไม่

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

โดยที่การวิเคราะห์ข้อมูลตามโครงการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ ต้องการให้เห็นลักษณะ
การเปรียบเทียบตัวเลขข้อมูลของโครงการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบทและเขตเมือง และในส่วนที่เป็น
เขตเมืองยังแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเขตเมืองต่างจังหวัด (Provincial Urban)
และเขตพระนคร-ธนบุรี (Bangkok-Thonburi) อีกด้วย ฉะนั้น การวิเคราะห์หรือประเมินผล
ในการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับตัวเลขข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นสำคัญ

ประชากรตัวอย่างที่เลือกมาศึกษาครั้งนี้ มีลักษณะโดยทั่วไปดังนี้ คือ

๑. หัวหน้าครัวเรือน สำหรับเขตชนบทได้คัดเลือกเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนชาย หัวหน้าครัวเรือนหญิง และภรรยาหัวหน้าครัวเรือน เขตเมืองคัดเลือกเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหญิง หัวหน้าครัวเรือนชาย (ไม่มีภรรยาอยู่ด้วย) และหัวหน้าครัวเรือนชาย (มีภรรยาอยู่ด้วยกัน) บุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้ปรากฏในครัวเรือนและสัมภาษณ์มา ไม่นับเขาเป็นประชากรตัวอย่าง

๒. อายุของหัวหน้าครัวเรือน จากการจำแนกข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนตามหมวดอายุพบว่า ในเขตชนบท หัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอายุ ๒๕ - ๔๔ มีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๕๓.๕ รองลงไปได้แก่กลุ่มอายุ ๔๕ - ๕๔ อายุ ๕๕ ปีขึ้นไป และต่ำกว่า ๒๕ ปี ตามลำดับ สำหรับเขตเมืองก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมวดอายุ

หมวดอายุ	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๓.๕	๖.๑	๖.๖
๒๕ - ๔๔	๕๓.๕	๕๘.๘	๕๕.๗
๔๕ - ๕๔	๒๔.๘	๑๕.๐	๑๘.๗
๕๕ ปีขึ้นไป	๑๗.๘	๑๖.๑	๑๕.๐
รวม	๑๐๐.๐ (๑๒๗๒)	๑๐๐.๐ (๖๗๒)	๑๐๐.๐ (๘๕๔)

๓. การย้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่มีการย้ายถิ่น (migration) ทั้งเขตเมืองและชนบทมีมากกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เคยย้ายถิ่นในเขตเมืองต่างจังหวัด มีสูงสุด คือ ร้อยละ ๘๒.๑ รองลงมาได้แก่ผู้เคยย้ายถิ่นในเขตพระนคร-ธนบุรี ร้อยละ ๗๑.๑ ส่วนในเขตชนบทมีผู้เคยย้ายถิ่นร้อยละ ๕๕.๕

อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามลักษณะการย้ายถิ่น

ลักษณะการย้ายถิ่น	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ผู้เคยย้ายถิ่น	๕๕.๕	๘๒.๑	๗๑.๑
ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น	๔๔.๕	๑๗.๙	๒๘.๙
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๐๕)	๑๐๐.๐ (๖๖๕)	๑๐๐.๐ (๘๕๒)

๔. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนในเขตชนบท มีอาชีพในการประกอบเกษตรกรรมและเหมืองแร่มากที่สุด คือร้อยละ ๗๖.๓ รองลงมาได้แก่กลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวม

ข้าราชการ ทหาร นักเรียนนักศึกษา แม่บ้าน ผู้ดูแลบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง ภิกษุสามเณร ฯลฯ มีร้อยละ ๑๔.๕ สำหรับเขตเมืองทางจังหวัดและพระนคร-ธนบุรี กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการมีจำนวนสูงสุด คือร้อยละ ๕๔.๖ และ ๔๖.๔ ตามลำดับ รองลงมาได้แก่กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ช่างเทคนิค-ฝีมือ และการผลิต ร้อยละ ๒๗.๐ ในเขตเมืองทางจังหวัด และร้อยละ ๓๑.๕ ในพระนคร-ธนบุรี ตามลำดับ

อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามลักษณะการประกอบอาชีพ

<u>การประกอบอาชีพ</u>	<u>เขตชนบท</u>	<u>เขตเมืองทางจังหวัด</u>	<u>พระนคร-ธนบุรี</u>
ผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการ			
ผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการ			
ช่างเทคนิค-ฝีมือ			
และการผลิต	๒๗.๐	๒๗.๐	๓๑.๕
ผู้บริหารงาน จัดการ และเขียนหนังสือ	๑.๓	๖.๑	๑๑.๐
ผู้ประกอบการค้าขายและให้บริการ	๕.๖	๕๔.๖	๔๖.๔
ผู้ประกอบการเกษตรกรรมและเหมืองแร่	๓๖.๓	๖.๘	๕.๑
ผู้วางแผนและกำลังทางงานทำ	๑.๘	๓.๒	๕.๑
อื่น ๆ	๑๔.๕	๒.๓	๒.๕
รวม	๑๐๐.๐ (๑๓๓๘)	๑๐๐.๐ (๖๐๓)	๑๐๐.๐ (๓๕๓)

๕. การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนในเขตชนบทและเขตเมืองส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ชนบทมีร้อยละ ๗๑.๖ เขตเมืองทางจังหวัด ๕๒.๕ และพระนคร-ธนบุรี ๕๕.๐ ในชนบทมีผู้ไม่ได้เข้าโรงเรียนมากที่สุด ๒๕.๓ % เขตเมืองทางจังหวัดและพระนคร-ธนบุรี มีจำนวนร้อยละ ๑๖.๑ และ ๑๘.๑ ตามลำดับ

อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับการศึกษา

<u>ระดับการศึกษา</u>	<u>เขตชนบท</u>	<u>เขตเมืองทางจังหวัด</u>	<u>พระนคร-ธนบุรี</u>
ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ	๒๕.๓	๑๖.๐	๑๘.๐
จบประถมศึกษา	๗๑.๖	๕๒.๕	๕๕.๐
มัธยมศึกษา	๓.๖	๒๕.๓	๒๕.๐
มหาวิทยาลัยขึ้นไป	๑.๕	๓.๒	๕.๕
รวม	๑๐๐.๐ (๑๒๖๓)	๑๐๐.๐ (๖๕๑)	๑๐๐.๐ (๕๑๒)

๖. ทัศนคติในการยอมรับการวางแผนครอบครัวของหัวหน้าครัวเรือน อัตราส่วนของผู้ที่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัวมีมากกว่าผู้ที่ไม่เห็นควยหรือผู้ที่มีข้อแมงง เขตชนบท เขตเมืองทางจังหวัดและพระนคร-ธนบุรี คือมีจำนวนร้อยละ ๕๓.๘ ร้อยละ ๕๑.๕ และร้อยละ ๕๕.๖ ตามลำดับ สำหรับผู้ไม่เห็นควยในเขตชนบทมีร้อยละ ๔๑.๖ มากกว่าในเขตเมืองทางจังหวัด ๓๖.๕ % และพระนคร-ธนบุรี ๒๕.๐ % ตามลำดับ

อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามทัศนคติในการยอมรับการวางแผนครอบครัว

<u>ทัศนคติในการยอมรับการวางแผนครอบครัว</u>	<u>เขตชนบท</u>	<u>เขตเมืองทางจังหวัด</u>	<u>พระนคร-ธนบุรี</u>
ผู้เห็นควย	๕๓.๘	๕๑.๕	๕๕.๖
แล้วแต่กรณี	๕.๐	๑๒.๐	๑๕.๕
ไม่เห็นควย	๔๑.๒	๓๖.๕	๒๘.๐
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๒๘)	๑๐๐.๐ (๕๖๕)	๑๐๐.๐ (๖๖๖)

ข้อจำกัดของข้อมูล

การศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มคอการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ ได้อาศัยข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวฯ ทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยเขตเมืองและเขตชนบทเป็นสำคัญ แม้ว่าข้อมูลดังกล่าวจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรที่แสดงให้เห็นถึงแบบแผนหรือลักษณะของครัวเรือน ครอบครัวและสมาชิกในครัวเรือนหลายเรื่องก็ตาม เมื่อได้ประมวลข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำมาศึกษาแล้วปรากฏว่า มีข้อจำกัดที่จำเป็นตองกล่าวไว้อยู่หลายประการ คือ

๑. ตัวอย่างมีจำนวนจำกัด การที่ประชากรตัวอย่างมีจำนวนจำกัด เนื่องจากการสุ่มมาจากทั่วประเทศ แม้จะกล่าวได้ว่าประชากรตัวอย่างที่ได้มานสามารถเป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายได้เป็นอย่างดี แต่รายละเอียดบางเรื่องในแบบสอบถามก็มีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่อาจศึกษาหรือเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มคอการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ในบางครั้งก็ไม่อาจแสดงลักษณะการเปรียบเทียบได้อย่างกว้างขวางครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะจำนวนตัวอย่างที่สัมภาษณ์มาทั้งหมดในเขตชนบท ๑,๖๘๖ รายและเขตเมือง ๒,๘๒๒ รายนี้ จำนวนตัวอย่างจะลดลงไปเนื่องจากการศึกษานี้ได้คัดเลือกเฉพาะหัวหน้า

กริวเรือนชาย หัวหน้ากริวเรือนหญิงและภรรยาหัวหน้ากริวเรือนมาเท่านั้น ไม่ได้รวมสมาชิกอื่นในกริวเรือนด้วย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ยังได้ตัดจำนวนหัวหน้ากริวเรือนผู้ที่ไม่ให้คำตอบและให้คำตอบว่าไม่ทราบออกไปอีกด้วย

๒. ข้อมูลที่ยังไม่ได้เขาระหัส ข้อมูลบางเรื่องที่มีสถานะมาแต่ยังไม่ได้ดำเนินการเขาระหัสหรือเขาระหัสไว้เพียงชุดเขตชนบทหรือเขตเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบได้ ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับคำถาม

(๑) ประเภทเรื่องในหนังสือพิมพ์ที่อ่าน ได้แก่คำถามที่ว่า ท่านชอบอ่านตอนไหนบ้าง ? ชาวการเมืองในประเทศ ชาวการเมืองต่างประเทศ ชาวราชการทั่วไป ชาวอาสาสมัคร บทความต่าง ๆ สารคดี นวนิยาย การ์ตูน ข่าวสังคม แรงความเกี่ยวกับการทำงานทำ รูปภาพต่าง ๆ และอื่น ๆ

(๒) ประเภทรายการวิทยุที่ฟัง ได้แก่คำถามที่ว่า ท่านชอบฟังรายการอะไรบ้าง ? เพลง ระบุ ..... ชาวภายในประเทศ ชาวต่างประเทศ รายการละครวิทยุ ระบุคณะ ..... และอื่น ๆ

(๓) รายชื่อหนังสือพิมพ์ที่อ่าน ได้แก่คำถามที่ว่า (ถ้าเคยอ่าน) ท่านอ่านหนังสือพิมพ์อะไรบ้าง ? ระบุชื่อหนังสือพิมพ์ที่อ่าน .....

(๔) รายชื่อหนังสือหรือนิตยสารที่อ่าน ได้แก่คำถามที่ว่า (ถ้าเคยอ่าน) ท่านอ่านหนังสือรายคาบหรือนิตยสารอะไรบ้าง ? ระบุชื่อหนังสือหรือนิตยสารที่อ่าน .....

๓. ข้อมูลที่ไม่มีในแบบสอบถาม ในการศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มีต่อการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีลักษณะหลายอย่างที่ควรนำมาพิจารณาประกอบ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อสื่อความหมายโดยตรง สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ไม่อาจจะศึกษาให้ทราบได้เพราะขาดข้อมูล เนื่องจากแบบสอบถามไม่ได้บรรจุคำถามในลักษณะนี้ไว้

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับการดูภาพยนตร์ ทุกวันนี้อาพยนตร์กล่าวได้ว่าเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประชากรทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยเฉพาะในเขตพระนคร-ธนบุรีและเขตเมืองต่างจังหวัด โรงภาพยนตร์เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่นิยมกันมาก แม้แต่ในชนบทที่ชนกัน จะเห็นได้ว่าหน่วยฉายภาพยนตร์เคลื่อนที่ได้รับการต้อนรับจากชาวชนบทอย่างเนืองแน่นทุกครั้ง การศึกษาให้

ทราบถึงลักษณะหรือแบบแผนการเปิดรับสื่อประเภทนี้จึงมีความสำคัญอยู่มาก

(๒) บริการเสียงตามสาย ในพระนคร-ชนบุรีและเขตเมืองในจังหวัดหรือเทศบาลใหญ่ ๆ มักจะมีบริการเสียงตามสายคอยให้ข่าวสารความรู้ โฆษณาและให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังและสมาชิกผู้รับเป็นประจำ จึงกล่าวได้ว่าบริการเสียงตามสายเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่ง

(๓) โทรทัศน์วงจรปิด เป็นสื่อประเภท electronic อีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในอนาคต หากมีการพัฒนาทางคานเทคโนโลยีจนสามารถนำมาใช้โดยเสียค่าใช้จ่ายไม่แพง เพราะสามารถเข้าถึงผู้รับข่าวสาร (audience) เฉพาะกลุ่มได้เป็นอย่างดี ดังเช่นโทรทัศน์วงจรปิดตามท่าอากาศยาน เป็นต้น

จากข้อจำกัดของข้อมูลในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ทำให้การศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่ทำการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระทำได้เฉพาะเท่าที่มีข้อมูลอยู่และเท่าที่สามารถนำข้อมูลมาศึกษาเปรียบเทียบได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาตามหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้มุ่งจะนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์และวิเคราะห์ข้อมูลให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้

คำนิยาม

คำจำกัดความหรือความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ส่วนใหญ่หมายถึงเรื่องหรือลักษณะเฉพาะตามที่ได้กำหนดหรือแสดงไว้ในแบบสอบถาม และ/หรือ ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือรหัส (Coding Instruction) เมื่อข้อมูลได้รับการเข้ารหัสแล้ว ดังต่อไปนี้ คือ

เขตชนบท หมายถึงทุกส่วนของประเทศยกเว้นเขตเมือง

เขตเมือง หมายถึงเขตเทศบาลทั่วประเทศรวมเขตกรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปต่างถิ่น หมายถึงการเดินทางออกจากถิ่นที่อยู่ปกติของประชากรไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว แต่มิใช่การย้ายถิ่น (migration) สำหรับประชากร เขตเมือง หมายถึงผู้ที่เคยหรือไม่เคยเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อนในเขตชนบทในระหว่างปีที่ผ่านมา สำหรับประชากร เขตชนบท หมายถึงผู้ที่เคยหรือไม่เคยเดินทางไปยังตลาดในตัวอำเภอที่ตนอยู่หรืออำเภอใกล้เคียง ตัวจังหวัดที่ตนอยู่หรือจังหวัดอื่น

การอ่านหนังสือพิมพ์	และจังหวัดพระนคร-ธนบุรี รวมทั้งการเดินทางไปต่างประเทศด้วย สำหรับข้อมูล เขตชนบทหมายถึงผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ และเขตเมือง หมายถึงผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์
การดูโทรทัศน์	ข้อมูลทั้ง เขตชนบทและเขตเมือง หมายถึงการดูโทรทัศน์จากเครื่องรับภายในบ้าน และ/หรือ ดูจากเครื่องรับของผู้อื่น
การเปิดรับสื่อมวลชน (Exposure to Mass - Media)	หมายถึงลักษณะการเปิดรับ (Open to) ของบุคคลที่ติดต่อสื่อมวลชน เป็นวิธีการสื่อสารโดยอาศัยช่องทางสื่อสารผ่านสื่อมวลชน (Channel of Mass Media Communication) อาทิเช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ หนังสือรายคาบหรือนิตยสารและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationships)	การฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ หมายถึงลักษณะการสื่อสารของบุคคลที่ติดต่อบุคคลด้วยกันเอง โดยอาศัยช่องทางสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล (Channel of Interpersonal Communication) ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงการเดินทางไปต่างถิ่น (Mobility) ของหัวหน้าครัวเรือน
ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	หมายถึงลักษณะที่ตั้ง (Location) ของครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกเป็นเขตชนบท (Rural) เขตเมืองต่างจังหวัด (Provincial Urban) และเขตพระนคร-ธนบุรี
การย้ายถิ่น (Migration)	หมายถึงการเปลี่ยนถิ่นที่อยู่อาศัย โดยการย้ายจากหรือระหว่างเขตเทศบาลหนึ่งไปยังเขตเทศบาลอื่น หรือระหว่างเขตเทศบาลไปอยู่นอกเขตเทศบาลอื่น และระหว่างอำเภอหนึ่งไปยังอำเภออื่นที่อยู่นอกเขตเทศบาล
ท่าทีในการยอมรับวิธีป้องกัน -การปฏิสนธิ -	หมายถึง การกระทำบางอย่างเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดครรภ์บ่อยเกินไป หรือมีบุตรมากเกินไป (เกินกว่าที่ต้องการ) หรือมีบุตรที่จนเกินไป